

Анелия Петкова /ВТУ, В. Търново/

ЗА НЯКОИ ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ИЗБОР НА ЛИЧНО ИМЕ

Не съм специалист по ономастика, но проявявам интерес към проблемите на антропонимията. Следя с интерес публикациите в периодичния печат, както и речниците, издадени по този проблем. Днешният форум провокира моя интерес и аз си позволявам да направя едно малко изследване на имената във В. Търново на родените през последните 18 месеца, за да потърся отговор на въпроса какъв е обликът на българската антропонимия в най-ново време и какъв е приносът на публикуваните вече материали за съхраняване на българския ѝ облик. Давам си сметка, че картината, наблюдавана във В. Търново, не е еднаква с картината в останалите селища в България. Макар и да дава само приблизителна представа, може да се разчита на данните от това изследване. То показва отношението към българските лични имена и до известна степен мотивите за именуването.

Наблюденията са направени върху регистрите за раждане от 1988 г. и първото полугодие на 1989 г., намиращи се в ОбС на г. В. Търново, като са обхванати имената приблизително на около 2 000 новородени. Имената /избрани са най-честотните/ са разпределени в две групи: мъжки лични имена и женски лични имена. И в двете групи се оформят следните тенденции: 1. Една част от имената следват традиционните календарни имена, но те са твърде ограничен брой /при мъжките лични имена се очертава по-голям стремеж към традицията/; 2. Търсене на домашни, но видоизменени имена; 3. Новообрисувани или чужди имена. Въпреки сходството в основните тенденции, обликът на мъжките и женските лични имена е различен.

МЪЖКИ ЛИЧНИ ИМЕНА

I. ТРАДИЦИОННИ КАЛЕНДАРНИ ИМЕНА - в сравнение с женските избраните мъжки традиционни имена са повече на брой, но твърде малко в сравнение с общия брой мъжки имена /около 1/3/. От първите 10 най-честотни лични имена, посочени в речника на проф. Ковачев - Димитър, Георги, Иван, Петър, Христо, Васил, Николай, Тодор, Стефан, Никола, за изследвания период във В. Търново се срещат Димитър, Георги, Иван, Христо, Васил, Стефан. Често срещани са и имената Йордан и Николай. Еднократно се среща личното име Даниел.

II. ТЪРСЕНЕ НА ДОМАШНИ ИМЕНА - в тази група се наблюдава значително многообразие, което може да бъде обобщено в следните подгрупи: славянски лични имена, тракийски лични имена, прабългарски, парски.

1. Славянски лични имена - те се разпределят /от гледна точка на словообразуването/ на две групи: прости - Свилен, Красен, Красин, Левент; сложни - Владислав, Добромир, Пленимир, Радо-слав, Станислав, Станимир, Тихомир, Красимир, Мирослав и др. Както се вижда от броя на последната група, преобладават /при избора/ сложните мъжки имена.

2. Тракийски лични имена - в тази група се включват имената: Велизар, Спартак.

3. Прабългарски лични имена - тази група не е малка, тя се свързва с имената на парски владетели, борци за национално освобождение: Алтек, Аспарух, Борис, Боян.

III. НОВООБРАЗОВАНИ ПО ДОМАШЕН ОБРАЗЕЦ - тук се оформят две групи: образувани по модел на мъжки лични имена и по модел на женски лични имена.

1. По модел на мъжки лични имена - Благовест, Борислав, Бранимир, Денислав, Любослав, Лъчезар, Полмир, Светломир, Цветослав, Христомир.

2. По модел на женски лични имена - Албен, Белян, Билин, Детелин, Десислав, Лиан, Мариан, Марианн.

IV. ЧУЖДИ ЛИЧНИ ИМЕНА - групата е малка, обхваща само 5 лични имена - Денис, Михаел, Мартин, Габриел, Емил.

Можем да обобщим, че при мъжките лични имена се очертава тенденция към съхраняване, опазване на традиционните и домашните лични имена, макар че някои от тях са преобразувани и преосмислени. Голям е и броят на сложните лични имена - славянски и новообразувани домашни.

ЖЕНСКИ ЛИЧНИ ИМЕНА

От първите 10 най-честотни имена, посочени от проф. Кочев в неговия речник, а именно: Мария, Марийка, Иванка, Еленка, Надежда, Пенка, Цветанка, Маргарита, Анка - във В. Търново се срещат само Мария, Елена, Маргарита.

I. ТРАДИЦИОННИ ЛИЧНИ ИМЕНА - те са само две - Марина и Христина. Вижда се, че в сравнение с традиционните мъжки имена женските са твърде ограничени.

II. ДОМАШНИ ЛИЧНИ ИМЕНА - групата е представена от немалък брой лични имена - Бистра, Бисерка, Боряна, Димана, Зорница, Деница, Кремена, Миглена, Пламена, Руска, Цветелина.

III. НОВИ ИМЕНА - тук можем да обособим три групи: модернизирани домашни имена, изцяло новообразуващи, изцяло заети чужди имена.

1. Модернизирани домашни имена - Александрина /Александра + -ина/, Анита /Ана + -ита/, Елица /Ела + -ица/, Радина /Гада + -ина/, Радостина /Радост + -ина/, Розалина /Роза + -ина/, Стефина /Стефа + -ина/. От примерите се вижда, че в основата на тази група лични имена е домашно име и новообразуването се актуализирано с помощта на различни форманти - най-често при женските имена е суфиксот -ина, а по-рядко -ита, -ица.

2. Изцяло новообразувани имена - такива имена са: Борислава, Велимира, Велислава, Станислава, Денислава, Радослава. Както се вижда от самите примери, това са сложни женски имена. В сравнение обаче с мъжките те са по-малък брой. Изразява се предпочитание към различни чужди имена.

3. Заети изцяло чужди имена - тази група включва твърде голям брой лични имена, които са заети от други езици /от имена на актриси, литературни героини и др./. Почти всички претърпяват морфологична адаптация, като се предпочитат звучни завършеци - Марцела, Мирела, Сибела -ела, -ила; Миглена, Илона, Луциана -ена, -она, -ана и още Симона, Силвена, Силвия, Маяна, Ирена, Ивона, Юлияна; Николета, Павлета -ета; Моника, Вероника -ика; Наталия, Анелия, Виржиния -ия; Моника, Стеда. Само един случай има на неадаптиране на заето лично име - Жанет.

Приведените примери показват, че при женските лични имена се установяват не традиционните, а по-благозвучните. При творчеството на личното име се използват различни форманти както при изграждането на съвсем ново име, така и при модернизирането на домашните /предпочитат се домашни, но видоизменени с помощта на различни суфикси -ина, -ена, -ела, -ита, -ика, -ия/ посочени са по степен на производност/. Така при женските лични имена се установява тенденция към по-голямо разнообразие.

От направените наблюдения се налагат следните изводи:

1. При мъжките лични имена се забелязва стремеж към за-

пазване на българския облик на имената, тъй като следват традицията. Голяма част от имената са двусъставни славянски или домашни. Макар и да има обновяване на имената, то е свързано с традицията.

2. При женските лични имена традицията се пази в значително по-слаба степен. Голям процент са модернизирани домашни и чужди имена. Но при тях решаващи се оказват не произходът на името и неговата старинност, а благозвучността и оригиналността му. Някои словообразователни форманти се налагат като модерни при личните имена—-ина, -ена, -ела, -ета.

3. Оказва се, че наличната литература /речниците/ не винаги има решаващо значение при избора на лично име от родителите. Те се стремят /това се вижда от изследваните имена/ към възраждане на традицията, но не чрез пряко заемане на образците, а чрез преосмисляне, чрез нови модели на словообразуване.

4. Това налага подготовянето и издаването на по-конкретни и уточняващи словообразуването на личните имена справочници в помощ на родителите, за което е необходимо да се направят и социологически проучвания.
